

Asia: VN/26649/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta Kansalliseksi metsästrategiaksi (KMS2035)

Luku 2: Toimintaympäristö

Huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 2: Toimintaympäristön muutos

Kansallisen metsästrategian luonnoksessa "Väestörakenne ja arvomuutokset" -alaotsikon alla sivulla 16 todetaan hyvin, että "Luonto on tärkeimpiä liikuntaympäristöjä Suomessa. Luonnosta haetaan myös terveyttä ja hyvinvointia. Suomella on matkailumaana useita etuja liittyen puhtaaseen luontoon ja eri vuodenaikoihin. Virkistyskäyttö painottuu erityisesti taajamien tuntumaan ja tässä lähimetsät ovat avainasemassa." Hyvä näin, mutta kun tiedämme ulkoilun ja luonnon virkistyskäytön erittäin suuren kysynnän, niitä pitäisi käsitellä oman alaotsikon alla; toisin sanoen nostaa niiden merkitystä metsästrategiassa. Ulkoilu ja luonnon virkistyskäyttö ovat parhaimmillaan sekä ihmisen hyvinvoinnin, luonnon kuin metsänomistajan etu.

Luku 3: Tahtotila

Huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.1: Visio - Kasvavaa hyvinvointia metsistä ja metsille

-

Huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.2: Strategiset päämäärät ja tavoitteet

Muutosesitykset Kansalliseen metsästrategian luonnokseen

Sivulla 21 mainitussa ensimmäisessä strategisessa päämäärässä on kirjoitettu vastuullisuudesta: "Suomi on kilpailukykyinen toimintaympäristö uudistuvalla ja vastuullisella metsäalalla", mutta tavoitteissa näkyy vain taloudelliseen vastuullisuuteen liittyvät painotukset, eivätkä sosiaalinen ja kulttuurinen sekä ekologinen vastuullisuus näy tavoiteasetannassa missään. Vaihtoehtoina on muuttaa otsikkoa kuvaamaan paremmin uudistamista kuin vastuullisuutta tai vaihtoehtoisesti muuttaa tavoitteita vastaamaan otsikkoa paremmin.

Sivulla 22 mainitussa toisessa strategisessa päämäärässä "Metsät ovat aktiivisessa, kestävässä ja monipuolisessa käytössä". Tässä on käytetty sanaa "kestävä" joka on käytännössä ensimmäisessä

strategisessa päämäärässä käytetyn “vastuullisuus” sanan synonyymi. Ehdotamme että jompaa kumpaa termiä käytetään johdonmukaisesti ja tavoitteissa huomioidaan termien laajempi ymmärrys: kummallakin sanalla tarkoitetaan taloudellista, sosiaalis-kulttuurista ja ekologista vastuullisuutta/kestävyyttä.

Luku 4.1 Hankesalkku ja 4.2 Kärkihankkeet

Huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 4.1: Hankesalkku ja 4.2: Kärkihankkeet

Ulkoilu ja luonnon virkistyskäyttö ovat monissa kohdin esillä metsästrategiassa ja ne tunnistetaan osaksi metsien käyttöä. Esimerkiksi strategialuonnoksen sivulla 30 yhtenä “Kehitetään metsien virkistyskäytön ja luontomatkailun edellytyksiä” -toimenpiteen kuvauksena todetaan “Kehitetään retkeilyalueiden verkostoa ja palveluja”. Tämä on erittäin tärkeää, että ihmiset ulkoilisivat metsissä entistään enemmän. Retkeilyalueita ja laajemminkin ulkoilualueita tulee kehittää vastaamaan ihmisten kasvaneeseen ulkoiluun ja luonnon virkistyskäyttöön. Mutta kaiken kaikkiaan ulkoilu todellisena kansanliikkeenä tulisi näkyä strategiassa vahvemmin, enemmän ja syvemmin. Strategiassa tulisi pohtia ja tuoda esille, miten metsissä tapahtuvaa ulkoilua tulisi edistää; mitä toimenpiteitä se vaatisi metsäsektorilla.

Yksi metsissä tapahtuvaa ulkoilua edistävä toimenpide on metsien monimuotoisuutta turvaavan METSO-ohjelman tyyppinen luonnon virkistyskäytön korvaus. Luonnon virkistyskäytön korvausta valtio maksaisi yksityiselle metsänomistajalle, joka vapaaehtoisesti haluaa edistää omistamillaan mailla ulkoilun olosuhteita, kuten ulkoilureittejä, pitkospuita, laavuja, tulipaikkoja tai muuta vastaavia metsissä sijaitsevia ulkoilun rakenteita. Nämä alueet tulisi luonnollisesti olla ulkoilun ja luonnon virkistyskäytön kannalta merkittäviä alueita, jotka olisivat helposti saavutettavissa ja joiden käyttäjämäärät olisivat merkittäviä.

Luonnon virkistyskäyttöä edistävä korvaus saa tukea metsästrategiassa. Sen luonnoksen sivulla 27 todetaan “Kehitetään monimuotoisuuden turvaamisen rahoitusmalleja” -toimenpiteen alla, että “Selvitetään ja otetaan käyttöön uusia kannustekeinoja ja kytkentöjä esimerkiksi virkistys- ja luontomatkailuympäristöjen parantamiseen”. METSO-ohjelman tyyppinen luonnon virkistyskäytön korvaus olisi tällainen kannustekeino, mikä parantaisi virkistysympäristöjä.

Lähivirkistyksestä noin viidesosa suuntautuu yksityisten omistamille maa- ja metsätilojen maille. Kasvun varaa yksityisessä omistuksessa oleviin metsiin suuntautuvassa ulkoilussa on yksityisten metsänomistajien ollessa suurin metsänomistajaryhmä: yksityisten metsänomistajien metsäala käsittää 52 prosenttia metsätalousmaan kokonaisalasta Suomessa. Tällaiset vapaaehtoiset luonnon virkistyskäytön korvaukset olisi yksi tapa edistää ulkoilua yksityisten omistamilla metsämailla.

Metsästrategian luonnoksen sivulla 31 todetaan, että “Poistetaan metsien ekosysteemipalvelujen hyödyntämisen verotuksellisia esteitä”. Osana ekosysteemipalveluja on poistettava verotuksellisia esteitä myös ulkoilun ja luonnon virkistyskäytön harrastamisen lisääntymiseltä. Yksi tällainen verotuksellinen toimi olisi muuttaa työnantajan työntekijöille antamien liikuntasetelien vero-

ohjeistusta niin, että tavanomaisen liikunnan määritelmä laajennetaan koskemaan fyysistä hyvinvointia edistäviä luontoharrastuksia. Tästä ulkoilujärjestöjen yhteistyöelin Ulkoilufoorumi otti aiemmin syksyllä kantaa: <https://www.suomenlatu.fi/uutiset/kaikki-uutiset/ulkoile/ulkoilufoorumi-luontoharrastukset-lisattava-liikuntasetelin-kayttoalaan.html?p77=2>

Muutosesitykset Kansalliseen Metsästrategian luonnokseen

Sivulle 27 “Kehitetään monimuotoisuuden turvaamisen rahoitusmalleja” -toimenpiteen yhdeksi kuvaukseksi lisätään “Virkistysalueiden korvausohjelma”.

Selvitetään ja toteutetaan metsien virkistyskäyttöalueiden korvausohjelma, jolla yhdistetään metsien ympäristöllisesti kestävä virkistyskäyttö ja talouskäyttö. Ohjelman tavoitteena on tarjota monipuolisia ulkoiluolosuhteita erityisesti taajamien läheisyydessä ihmisille tärkeille virkistyskohteille.

Virkistysalue-ohjelma perustuu maanomistajien vapaaehtoisuuteen ja sitä toteutetaan pysyvin ja määräaikaisin keinoin. Vapaaehtoisella metsien virkistyskäytön turvaamisella varmistetaan ihmisille tärkeät monimuotoiseen ulkoiluun tarkoitetut luonnon virkistysalueet tärkeine maisemakokemuksineen sekä vahvistetaan ihmisten metsäsuhdetta. Lisäksi ohjelman tavoitteena on edistää kansalaisten terveyttä ja vähentää liian vähäisestä liikkumisesta aiheutuvia miljardiluokan vuosittaisia sosiaali- ja terveyskuluja.

Sivulla 31 “Vahvistetaan ennakointityötä” -toimenpiteen yksi kuvaus on, että “Poistetaan metsien ekosysteemipalvelujen hyödyntämisen verotuksellisia esteitä”, johon yhtenä esimerkkinä lisätään seuraava maininta:

“, kuten muuttaa työnantajan työntekijöille antamia liikuntaseteleitä koskevaa Verohallinnon ohjeistusta niin, että tavanomaisen liikunnan määritelmä laajennetaan koskemaan myös fyysistä hyvinvointia edistäviä luontoharrastuksia.”

Muuta kommentoitavaa

Muuta kommentoitavaa

Suomen Latu kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta Kansalliseksi metsästrategiaksi. Suomen Latu on ulkoilualan järjestö, jossa on 184 jäsenyhdistystä ja yli 90 000 jäsentä. Ulkoilun hyvinvointivaikutukset ovat hyvin laaja-alaiset ja uuden strategiamme visiona onkin, että kaikki löytävät mielekkään tavan ulkoilla ja nauttia luonnosta.

Suomalaiset ulkoilevat ja nauttivat luonnosta erittäin suurin joukoin: suomalaisesta aikuisväestöstä (15–80-vuotiaista) 96 prosenttia harrastaa ulkoilua. Ulkoilua harrastetaan keskimäärin 3,5 kertaa viikossa tarkoittaen jopa 740 miljoonaa virkistyskertaa vuodessa. Suomi on tänä syksynä julkaistun uusimman EU:n liikuntabarometrin mukaan EU-maiden ulkoilevin ja samalla myös liikkuvin kansa. Suurin osa suomalaisten kaikesta ulkoilusta tapahtuu metsissä; lähivirkistyskerroista, eli tavanomaisesta arjessa tapahtuvasta luonnossa liikkumisesta kodin lähiseudun metsissä ja luontokohteissa, 84 prosenttia suuntautuu metsiin. Ulkoilulle kysyntää riittää, mihin tulee vastata laadukkailla ja saavutettavilla ulkoilualueilla ja ulkoilun olosuhteilla.

Suomen Latu lausuu, että kansallisessa metsästrategiassa tulisi vahvemmin käsitellä metsänkäytön sosiaalis-kulttuurista kestävyttä eli ihmisen toimintaa metsissä. Strategiassa on monessa kohdin viitattu kestävyteen ja vastuullisuuteen, mutta toimenpiteissä ei ole huomioitu taloudellisen ja ekologisen kestävyden lisäksi kolmatta kestävyden ulottuvuutta eli sosiaalis-kulttuurista kestävyttä.

Metsästrategiassa tuodaan muutamissa kohdin kansallisaarteemme jokamiehen oikeudet esille ja niiden arvo tunnustetaan. Kuten strategialuonnoksen sivulla 9 todetaan “Jokamiehen oikeudet mahdollistavat laajan virkistyskäytön, jonka turvin metsissä voi liikkua, marjastaa ja sienestää. Säännölliset luontokäynnit edistävät ja ylläpitävät kansalaisten terveyttä ja hyvinvointia.” Olisi tärkeää, että metsästrategiassa todettaisiin myös, että jokamiehen oikeudet tulee turvata tulevaisuudessakin. Lisäksi jokamiehen oikeuksien sisältämistä oikeuksista ja velvollisuuksista viestimiseen tulee panostaa, jotta luonnossa liikkuvat ymmärtävät mitä luonnossa saa ja mitä ei saa tehdä.

Lisäksi Suomen Latu huomauttaa, että järjestöt puuttuvat kokonaan metsästrategiasta. Järjestöillä on kuitenkin merkittävä rooli monella tavalla ja eri metsien käytön aloilla metsästrategian asettamien päämäärien saavuttamisessa. Järjestöt on tärkeää ottaa mukaan metsästrategian jatkotyöhön.

Kansallisen metsästrategia 2035:n visio on tavoitella kasvavaa hyvinvointia metsistä ja metsille. Lausuntonsa lopuksi Suomen Latu toteaa, että osuutta “hyvinvointia metsistä” olisi pitänyt strategiassa olla enemmän ja syvällisemmin.

Muutosesitykset Kansalliseen metsästrategian luonnokseen

Sivulle 9 lauseen “Jokamiehen oikeudet mahdollistavat laajan virkistyskäytön, jonka turvin metsissä voi liikkua, marjastaa ja sienestää.” jälkeen lisätään uusi lause:

“Jokamiehen oikeudet tulee turvata ja niiden sisältämistä oikeuksista ja velvollisuuksista viestimiseen tulee panostaa.”

Sivulle 9 jokamiehen oikeuksia ja ulkoilua käsittelevän kappaleen jälkeen lisätään uusi kappale:

“Suomalaisten metsäsuhde vahvistuu olemalla ja harrastamalla metsissä, lisäten metsien arvostusta, sieltä tuotettujen hyödykkeiden hyväksyttävyyttä sekä toimialan kiinnostavuutta.”

Kiitämme vielä lausumismahdollisuudesta! Olemme Suomen Ladussa käytettävissä Kansallisen Metsästrategian jatkotyössä.

Tiusanen Hannu
Suomen Latu ry